No. 2978 Woensdag 24 Aug. 1938 55ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

Dit blad verschijnt elke Woensdag en Zaterdag
Abonnementsprijs voor het gebiedsdeel
fl. 2.— per kwartaal bij vooruitbetaling.

Redactie: St. Elisabeth's Gasthuis Tel. 292
Administratie: St. Thomas-college Tel. 550
Uitgever: W. J. A. Donders.
Drukkerij van het Vicariaat.

Voor het Buitenland fl. 10.— per jaar
Afzonderlijke nummers fl. 0,10

Vrijheid, die leidt tot anarchie.

EEN HERDERLIJK SCHRJVEN VAN DEN BISSCHOP VAN SALAMANCA.

Het voorspel der Spaanse tragedie.

De „Osservatore Romano" publiceerde onlangs een herderlijk schrijven van den bisschop van Salamanca waarin Z. H. Excellentie de oorzaken van deze broederstrijd onderzoekt.

De uiteenzettingen van de Spaanse bisschop over de „afdwalingen van de geest en de afgodenbeelden van het intellectualisme" zijn niet alleen voor Spanje van betekenis. Er is in onze tijd geen enkel cultuurvolk, welks sociaal samenstelsel niet bedreigd wordt door dezelfde verwoestende ideeën, als waarop de bisschop van Salamanca waarschuwend de aandacht vestigt.

Er bestaat een vrijheid van menselijke persoonlijkheid, die de Kerk steeds verdedigd heeft, omdat zij haar grond heeft in de door God geschapen menselijke natuur. Maar hoe is er aan dit ideaal geknoeid en welk misbruik heeft men gemaakt van dit vrijheidsbegrip. Hierop wijst o.m. de bisschop van Salamanca, wanneer hij zegt:

„Het communisme is direct afkomstig van het liberalisme. De absolute vrijheid van gedachte, woord en pers! De fetichistische verering van de zogenaamde intellectuelen, ook als hun wetenschappelijk en litterair werk de zedelijkheid ondermijnt, de maatschappij vernietigt en tot anarchie leidt.

De Syllabus van Pius IX, die de revolutionnaire vrijheid veroordeelde, de heldere en verlichte encyclieken van Leo XIII, als b.v. „Aeterni Patris", waarin getoond werd, hoe de sociale en politieke kwalen haar oorzaak hebben in valse filosofische systemen, en de encyclieken „Libertas", die de vrijheid als een buitengewoon kostbaar geschenk van de menselijke natuur erkent, maar de bandeloze vrijheid van leer en pers veroordeelt — al deze waarheden werden spitsvondigheden van een onverdraagzame geest genoemd.

Men meende, dat de gedachte geen schade kon aanrichten en dat men haar uitingen niet aan banden mocht leggen. De intellectuelen, auteurs en journalisten, moesten in ieder geval beschermd en onaantastbaar zijn, welk gebruik zij ook van hun talenten maakten, om hun ideeën te verbreiden. Dat was een perverse dwaling en een afgodendienst, die wij nu met stromen bloed betalen".

De bisschop spreekt dan over boeken en geschriften en haalt twee gevallen aan, waarmede hij zelf te maken heeft gehad.

„In het jaar 1900 hebben wij in onze vaderstad Barcelona niet in een anoniem, maar in een met naam ondertekend artikel gewezen op de anarchistische en verwoestende leer, die in alle leerboeken gebezigd werd van de veertig scholen, die in de geest van Ferrer geleid werden. (Ferrer was een vrijdenker en anarchist, die in 1902 wegens revolutionnaire strevingen werd terechtgesteld). Onze waarschuwing was tevergeefs, daar het voor de liberalen een dogma was, dat alleen daden gestraft mochten worden. De verbreiding van alle mogelijke leerstellingen was vrij. Enkele maanden later leerden wij in de brandstichtingen en moorden van de „tragische week" de gevolgen kennen van die door de liberale grondbeginselen beschermde leerstellingen.

In 1928 en 1929 constateerden wij tot onze verwondering, hoe onder volle „militaire dictatuur" de ene oplage na de andere verscheen van de „socialistische katechismus". Daarin werd niet alleen de godsdienst, maar ook de staatsmacht en zelfs het leger aangevallen en belachelijk gemaakt.

Door de hoogste kerkelijke instanties in Spanje werden de leiders van de staat hierop opmerkzaam gemaakt, maar er gebeurde niets. „De vrede was immers niet gestoord!"

Maar twee jaar later waren de socialistische stemmen sterk genoeg, om een monarchie van vele eeuwen te laten vallen, en vijf jaar later werden grote gedeelten van Spanje geteisterd door de terreur ener communistische overheersing.

Het is tijd, om toe te geven, dat er zonden van denken, van leer en van de pers bestaan en dat de werkzaamheid van de intellectuelen, van den professor en van den journalist, die altijd in dienst van de cultuur en van de moraal moesten staan, in vele gevallen een waarlijk misdadige werkzaamheid is, die de staat ondermijnt, de jeugd bederft en het volk vergiftigt.

Welke vreselijke verantwoording voor de droeve toestanden in het huidige Spanje dragen zo vele universiteitsprofessoren! En waardoor werd de ziel van een groot gedeelte van ons volk meer vergiftigd dan door antigodsdienstige en demagogische bladen?

Welke vruchten kon men verwachten van de goedkope volksuitgaven en antigodsdienstige, immorele, socialistische, communistische en anarchistische boeken en geschriften, die voor en na 1931 over geheel Spanje overspreid werden?

Van deze valse vrijheid wilde men geen afstand doen, ondanks de uitwassen en geestelijke dwalingen, die zonden zijn tegenover God en vergrijpen tegenover de maatschappij, die zich beschermen wil tegen revolutie en anarchie.

Het herderlijk schrijven vestigt er de aandacht op, dat 't zeer goed was, dat de minister van onderwijs, op de „Dag van het Boek", een onderscheid maakte tussen goede en slechte boeken.

De bisschop van Salamanca besluit zijn Herderlijk Schrijven aldus:

„Veel kwaad en misschien ook de huidige tragedie had in Spanje vermeden kunnen worden, als het katholieke geloof bij vele katholieken consequenter was beleefd, als men het Evangelie gekend en daarnaar gehandeld had, als men de Pauselijke encyclieken meer had gelezen en toegepast. Een katholicisme, dat alleen uiterlijk is en slechts in naam bestaat, leidt tot onaangename verrassingen. Daarom moet de nationale wedergeboorte hand in hand gaan met betere beleving van een echt en diep christendom".

Menig mens droomt van toekomstig geluk hier op aarde en verslaapt daarbij het tegenwoordige.

Alleen door een onverwoestbaar optimisme, en niets ontziende wilskracht, een geheel zich geven aan zijn werk, kan men in onze dagen nog iets groot tot stand brengen.

ALGEMEEN POLITIEK OVERZICHT.

De spanningen in de Europese politiek verschuiven zich telkens van Spanje naar Tsjecho Slowakije. Runciman is in dit laatste land nog aan het onderhandelen en veel perspectieven zijn er nog niet. Maar momenteel is toch de grootste aandacht weer gevestigd op Spanje, naar aanleiding van Franco's antwoord aan Engeland in zake de terugtrekking der vrijwilligers uit Spanje. Eerst heeft Franco wekenlang op antwoord laten wachten en nu is er eindelijk een antwoord gekomen, dat hij in principe bereid is om op de voorstellen van Engeland in te gaan, onder voorwaarde, dat in elk geval het toekennen van oorlogsrechten aan de nationalisten moet worden gewaarborgd. Dit moet van tevoren verzekerd zijn, daar men anders meent over het gehele plan niet te kunnen spreken. Men kan namelijk niet de vrijwilligers naar huis zenden, als men niet tegelijkertijd de oorlogsrechten ziet toegekend.

Volgens deze verklaring van Franco is hij in staat om niet minder dan tienduizend vrijwilligers naar huis te zenden. Voorts meent men, dat men ook genoeg zekerheid moet hebben, dat de naar huis gezonden vrijwilligers, die aan de kant van de Spaanse republikeinen vechten, niet langs een zijweggetje weer in Spanje terugkomen. Daarnaast zijn de nationalisten bereid om in het republikeinse gebied twee havens als neutraal gebied te beschouwen. Zowel een in Catalonië als in het district Valencia, zodat aldaar schepen van het buitenland kunnen aankomen, voor het aanbrengen van voedsel. Voorts is Generaal Franco bereid om zich bij 't bombarderen van open steden, zoveel mogelijk te houden aan de militaire objecten. Overigens heeft Franco niet nagelaten er op te wijzen, dat het toekennen van oorlogsrechten betekent, dat men, als men daartoe de kans zal hebben, schepen, waarvan vermoedt wordt, dat ze met munitie geladen zijn te bombarderen, ook al komen deze schepen uit het buitenland.

Tenslotte wijst men in het stuk nog op de thans twee jaren durende tegenrijke strijd van Generaal Franco, welke strijd men beschouwt als een [illegible] bescherming van de West Europese cultuur. Overigens is men bereid om alles te doen om oorlogen met andere landen te voorkomen.

Eerlijk gezegd, lijkt ons het antwoord van Franco nog zo onredelijk niet. Dat er zekere waarborgen worden gesteld, lijkt ons heel normaal, daar het tegenwoordig niet de tijd is om in politicis

Geld en Sterren.

DE WERELD OP Z'N KOP.

Een van de meest opvallende tegenstellingen van het Amerikaanse filmleven vormen de enorme salarissen aan de ene kant en de betrekkelijk geringe bedragen aan de andere kant, die de filmsterren oversparen.

Jean Harlow bijvoorbeeld verdiende gedurende de laatste jaren van haar leven millioenen, recordbedragen. Zij trad niet in een film op, waarvoor ze minder dan 80.000 dollar verdiende. En toch was haar nalatenschap niet groter dan 40.000 dollar. Er zijn evenwel nog tal van andere gevallen te noemen. Lya de Putti die gedurende 10 jaar in het licht der schijnwerpers stond, liet niet meer dan 18.000 dollar na! En Renée Adoré — herinnert U zich „De Grote Parade"? — kon haar erfgenamen niet meer dan 30 dollar nalaten!!

Lew Cody, eertijds een van de beroemdste mensen van Hollywood, moest, om zijn schulden te kunnen betalen, de gouden vullingen uit zijn kiezen laten halen. Buster Keaton, wereldbekend als de „man, die nooit lacht" moest lang door zijn vrienden met geld ondersteund worden. Zelfs werd hij enige tijd geleden voor de rechtbank gedaagd, omdat hij zijn hotelrekeningen niet had kunnen betalen. In de tijd van de zwijgende film had hij millioenen vrienden. Een andere filmster uit het zwijgende tijdperk, Marie Prevost, nam vrijwillig „afscheid van het leven", omdat zij niets meer te eten had.

Hoe is dat nu eigenlijk mogelijk? Zeer zeker zijn er filmsterren, die door de geweldige sommen, die zij verdienen, een zekere grootheidswaanzin krijgen en hun geld bij de massa's wegsmijten, zonder er bij na te denken. Toch zijn deze gevallen veel zeldzamer, dan men bedenken zou. De oorzaak hiervoor moet heel ergens anders gevonden worden. Het is namelijk het filmbedrijf zelf, dat zulke enorme sommen verslindt.

De beroemde danseres en filmspeelster Ginger Rogers heeft daartoe enige tijd geleden eens een zeer eerlijke rekening opgesteld. Zij ging daarbij uit van de veronderstelling, dat een filmster bijvoorbeeld 100.000 dollar verdient. Wat blijft er nu van dit bedrag over? In de eerste plaats gaan er voor staatsbelastingen 34.000 dollar af, maar ook aan de plaatselijke Californische belastingen moet 7.950 dollar geofferd worden. Verder gaat er zeker 1 pct. van het salaris af voor de werklozen en 1 pct voor het filmfonds. 1 pct. voor het pensioenfonds en 1 pct. voor de stedelijke belastingen. Tenslotte betaalt de filmmaatschappij 10 pct. van de gage aan de agenten, die de filmspelers aan rollen helpen, zodat er eindelijk niet meer dan 45.000 dollar van de 100.000 overblijft.

En dan is daar nog de staf van de filmster, die eveneens betaald moet worden. De „businnes-manager" ontvangt gemiddeld 500 dollar per week, de boekhouder moet zich met slechts 80 dollar tevreden stellen, de particuliere secretaris, die de post behandelt en mee op reis gaat, ontvangt eveneens 80 dollar. En dan is er tenslotte nog de persagent, die toch ook niet minder dan 300 dollar per week krijgen kan. We zouden haast nog de kapster, de kleedster, den chauffeur en het overige personeel vergeten. Verder moet een diva toch in een mooie villa wonen, om haar stand op te houden, terwijl ook de kleding, de auto's en de reizen geweldige bedragen verslinden. Het is na deze uitvoerige berekening zeker wel duidelijk, dat er van de 100.000 dollar per jaar niets meer overblijft. Zelfs is het zó gesteld, dat de filmsterren gedurende de eerste jaren van hun carrière gedwongen zijn, schulden te maken.

Het is voor een filmster van het grootste belang, om zo lang mogelijk de lieveling van het publiek te blijven. Minstens tien jaar zijn er voor nodig, om een behoorlijk vermogen bij elkaar te krijgen. Het best hebben het in dit opzicht nog de mannelijke karakterspelers, die niet zo snel uit de mode gaan. Ronald Colman, William Powell en Clark Gable zijn hiervoor goede voorbeelden. Zij verdienen reeds sedert jaren 5 á 8000 dollar per week en hebben minstens veertig weken per week werk. Geheel anders is het gesteld met de jeugdige minnaars, die, wanneer ze eens hun schoonheid verloren hebben, snel in het vergetensboekje raken. Laten wij hier maar een even denken aan het lot van John Gilbert, eertijds de partner van Greta Garbo. Hij overleed in de grootste armoede, terwijl twee jaar tevoren zijn naam nog wereldberoemd geweest was. Zo gaat het ook met de zogenaamde „naieve speelster." Vergeten zijn Mary Brian, Betty Bronsen en nog een half dozijn andere filmspeelsters.

De „grote vrouwen" van de film, zoals Joan Crawford, Greta Garbo, Katherine Hepburn, moeten minstens 12 jaar beroemd blijven, daar zij meer geld dan alle andere filmspeelsters voor kleding, sieraden en bont moeten uitgeven.

Toch zijn er genoeg filmspelers en speelsters, die een aardig sommetje geld bezitten. Mary Pickford gaat wat dat betreft vooraan. Haar vermogen wordt op een kleine 2 millioen dollar geschat. Zij heeft dit vermogen evenwel niet alleen in het filmbedrijf verdiend, doch grotendeels verworven, omdat zij een uitstekende zakenvrouw is. Zij is presidente van de Mary Pickford-Maatschappij en firmante van United Artist. Als zodanig heeft zij een jaarlijks inkomen van 60.000 dollar. Een even „flink zakenman" is Harold Lloyd, die door speculaties een millioenenvermogen verdiend heeft. Hij is dus heel wat gelukkiger geweest dan zijn collega en medekomiek Buster Keaton. Op de derde plaats komt Mae West, die ook veel geld in de juwelenhandel verdiend heeft.

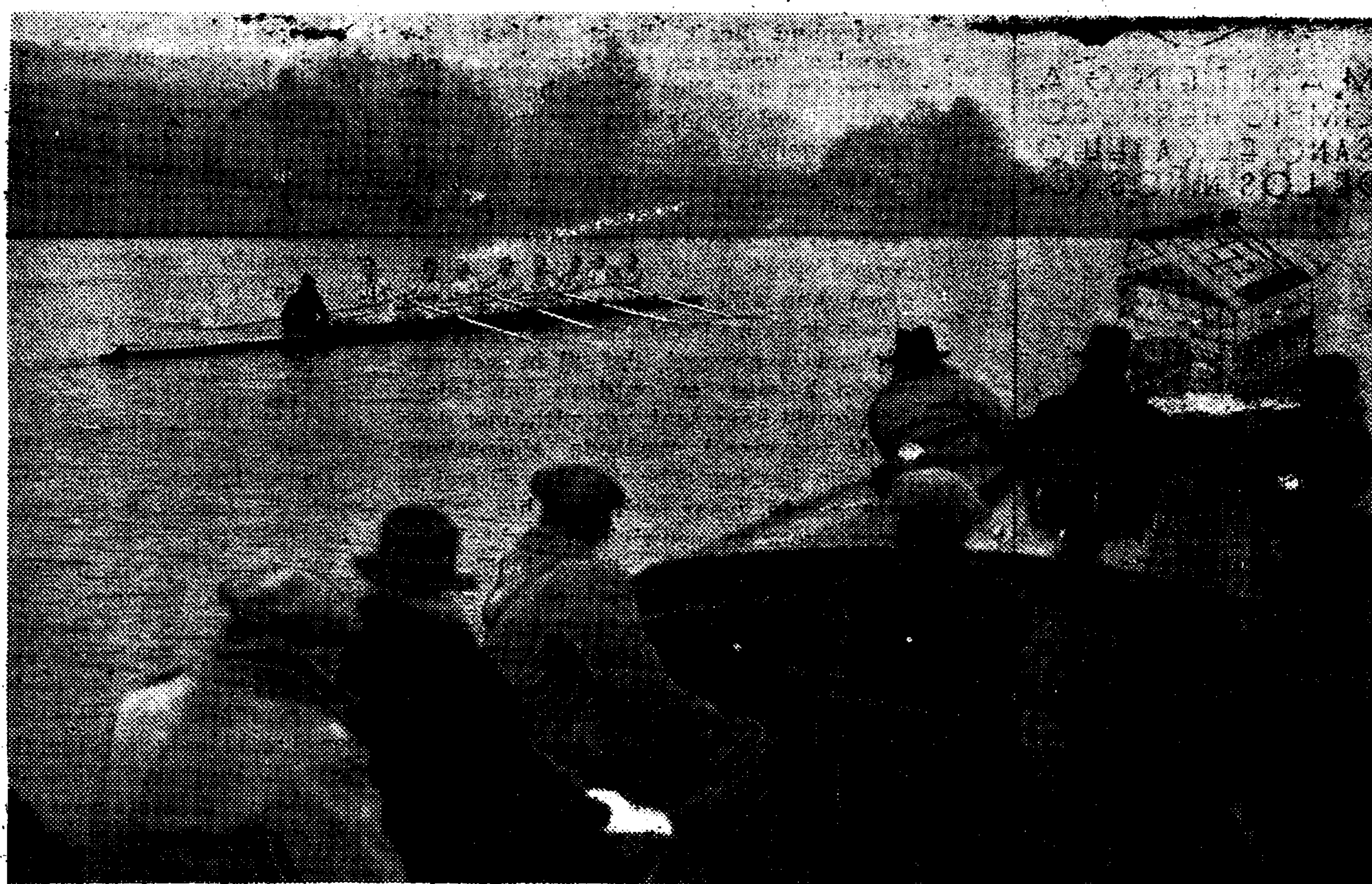
Een van de rijksten is zonder twijfel Shirley Temple. Er wordt wel eens beweerd, dat zij over enige jaren als filmspeelstertje afgedaan zal hebben. Indien dit zo gebeuren zal, dan is zij tegen die tijd zeker millionnaire. Haar gage is zo groot, dat zij twintig maal zo veel verdient als de Engelse minister van Buitenlandse Zaken. Niet minder fortuinlijk is Sonja Henie, die binnenkort ook een plaats op het millioenenlijstje zal kunnen krijgen. Bij haar snijdt het mes van twee kanten. Haar filmgage bedraagt per film 90.000 dollar, verder geeft zij regelmatig grote ijsvoorstellingen in de belangrijkste steden van Amerika, waarmee ze gemiddeld ook nog 180.000 dollar per jaar verdient.

Zo ziet men maar weer, aldus de „Tijd", ook in Hollywood is het niet alles goud wat blinkt. Geld verdienen is er nog niet eens zo moeilijk, maar geld sparen, dat is een andere zaak.

En het is zo prettig te horen, dat de ministers van het grootste rijk ter wereld nog maar kinderen zijn vergeleken bij Shirley, die van tijd tot tijd nog op vaders knie zit.

Als de wereld ergens op haar kop staat......

Zelfrespect brengt mee, dat men ook anderen weet te waarderen. Men eert zichzelf door een ander de eer te geven, welke hem toekomt.

DE ROEIERS VAN OXFORD AAN HET OEFENEN. Een van de beroemde Oxford teams op de Thames oefent voor de jaarlijkse boot-race.

de staatslieden maar op hun woord te geloven.

Maar in Engeland wordt het antwoord van Franco beschouwd als een weigering van de Engelse voorstellen, waar — en dat is van nog meer belang — Italië achter zit; en aangezien het Italiaans-Engels accoord afhankelijk is gesteld van de terugtrekking der Spaanse vrijwilligers, zal ook dit met het antwoord van Franco komen te vervallen, althans ad kalendas graecas worden verschoven.

Ziehier weer het zoveelste echec van de menselijke diplomatie. En zo gaat het met de non-interventie, zo met het bombarderen van open steden, zo met de oplossing van minderheden. Men luistert niet naar recht en reden, maar heeft men de macht, dan doet men wat men wil. Alleen zegt men het met wat beleefder woorden.

Intussen tracht Franco in de tijd die er voor de diverse onderhandelingen en besprekingen gemaakt moet worden, de republikeinen hun laatste stuk grond in Spanje te ontnemen; maar dat kan nog heel wat maanden duren. In de laatste dagen schijnt een nieuwe offensief van Franco te zijn teruggeslagen, althans zeker tot staan te zijn gebracht.

Iets nieuws valt er verder uit het republikeinse Spanje mede te delen, dat het n.l. een onderzeepost geopend heeft tussen Barcelona en Valencia, welke plaatsen te land niet te bereiken zijn zonder de vijandelijke stellingen van Franco te passeren.

In Frankrijk heeft Daladier het aangedurfd in een politieke rede aan de Fransen voor te houden dat de indertijd gedane concessie aan uiterst links om de 40 urige werkweek in te voeren, niet langer kan gehandhaafd blijven. De economische toestand laat dit niet toe. Het gevolg hiervan is geweest dat de ministers van Arbeid en Openbare werken hun ontslag hebben genomen. Maar het is bij deze gebleven; hun plaatsen zijn reeds voorzien en daarmee heeft Frankrijk zijn honderd en zoveelste crisis gehad. Of het daarbij blijven zal? Of stakingen nu geen nieuwe of grotere crisis zullen veroorzaken?

In Duitsland wordt de politiek momenteel bezig gehouden met een bezoek van de Hongaarse Rijksbestuurder Horty, waarbij de nodige politieke kwesties zullen besproken worden. Intussen is men in Hongarije zelf bezig eens flink op te treden tegen de Nazis, waarbij er Zaterdag in Budapest een honderd zijn gearresteerd.

In Duitsland heeft men momenteel een nieuwe wet uitgevaardigd, waarbij personen die een leidende positie hadden in het vroegere Oostenrijkse kabinet in staat van beschuldiging kunnen worden gesteld en met gevangenis kunnen worden gestraft en hun goederen geconfisceerd. Dit gaat natuurlijk tegen Schuschnigg. Bij hem zullen we zien, wat we indertijd bij het beruchte Leipzigerproces hebben meegemaakt, dat deze man zal veroordeeld worden op een wet met terugwerkende kracht. Duitsland kan zich gelukwensen dat deze onrechtvaardigheid althans niet iets nieuws is in de geschiedenis van Nazidonie.

In Castel Gandolfo heeft de Paus weer eens zijn veroordeling uitgesproken tegen het overdreven nationalisme.

Op de wijze waarop dit door de wereldpers gecommentarieerd wordt in verband met de gesloten overeenkomst van de vorige week tussen de leider van de Katholieke actie in Italië en de leider van het Fascisme, blijkt dat deze „gematigde" veroordeling weer als iets van het politieke Katholicisme wordt beschouwd.

Voor de zoveelste maal op de zoveelste beschuldiging zullen we er weer wat over moeten zeggen. Het schijnt immers dat men ook in deze het woord van Voltaire huldigt tegenover de Kerk: „Lieg er maar op los, er blijft altijd wat van hangen.

Toen de bekende bisschop van Trier, ambtsaanvaarding, 'n bezoek bracht aan Bismarck, vroeg de „IJzeren Kanselier", welke politiek de Kerkvorst dacht te volgen.

„Mijn enige politiek" zo antwoordde de Bisschop, „is te trachten doodzonden te verhinderen!" Dat is het klassieke antwoord, dat men aan iedereen kan geven, die de opwerping zou maken, dat de leiding der Kerk de invloed, die de godsdienst op 's mensen hart uitoefent, beschouwt als een factor van macht, zoals wij die in de gewone zin des woords verstaan. Toen de Kerkelijke Staten nog bestonden, moest de Romeinse Curie er steeds op bedacht zijn, dit rechtmatig verworven, doch veel omstreden bezit met alle geëigende middelen te handhaven. Door een verstandige diplomatie moest men zich zoveel machtige bondgenoten trachten te verzekeren, zodat bij een eventuele aanval op het klein en slecht bewapend grondgebied van de Kerkelijke Staten, de aanvaller ofwel werd afgeschrikt, ofwel dat vrijwel vaststond, dat hij verslagen zou worden. Zelfs in de meest bewogen tijdperken der Middeleeuwen heeft de Pauselijke politiek er nooit naar gestreefd, nieuwe gebieden te veroveren, of op kosten der nabuurstaten het eenmaal verworven bezit uit te breiden.

Men verliest maar al te gemakkelijk uit het oog, dat alle grote verwikkelingen tussen het Pausdom en de wereldse machten ook in die andere periode der geschiedenis, steeds betrekking hadden op geschilpunten over de grote en principiële vraagstukken van het godsdienstig en zedelijke leven. Men behoeft slechts te herinneren aan de Investituurstrijd, die tenslotte toch slechts ontbrand is, omdat de Paus niet kon tolereren, dat het door Christus ingestelde herderlijk ambt onderworpen zou worden aan de dienstbaarheid van wereldlijke machten. Als men de geschiedenis grondig bestudeert uit wetenschappelijk erkende geschiedbronnen, of uit werken van serieuze, wetenschappelijk hoogstaande historici, dan komt men tot de overtuiging, dat de politiek van het Vaticaan er steeds in de eerste plaats op gericht was om het Rijk van Christus uit te breiden en te beschermen.

Het is toch al te belachelijk, op de dag van heden, nu het Pausdom van iedere wereldlijke macht ontbloot is, nu de Kerk op haar eigen geestelijke macht is aangewezen, dat men nu voor de betrekkingen van het Vaticaan ten opzichte van de andere staten dezelfde maatstaf wil aanleggen als voor de verhouding tussen de mogendheden onderling. Dergelijke vergelijkingen moeten noodzakelijkerwijze een misleidende uitwerking hebben. De politiek van het Vaticaan staat los en vrij van ieder „Machtcomplex". Zij ziet slechts één arbeidsveld: de verovering en verzorging van de onsterfelijke menselijke zielen, die haar op aanwijzing van Christus zelf zijn toevertrouwd. Zij kent geen vijandschap jegens mensen, of jegens groepen van mensen. Voor haar bestaat er slechts één onverbiddelijke tegenstander, zij kent slechts vijandschap tegen de dwaling, tegen de grondbeginselen en de leer, welke tegenover het Rijk van Christus vijandig staan. Deze vijandschap verschuilt zich niet in een listig diplomatiek spel of geintrigeer. Openlijk en vrijmoedig geven de Pausen aan de groten en machtigen dezer wereld hun mening te kennen, wanneer naar hun oordeel het uur gekomen is om in alle openbaarheid omwille van het algemeen belang hun stem te verheffen. Zij bestrijden de dwaling en trachten de dwalenden op te sporen, voor zich te winnen en terug te brengen tot de waarheid.

Voor iedereen, die slechts enigermate met open oog de wereld rondom zich heen beziet, zal het duidelijk zijn, dat zo iets niet gebeurt door middel van politieke knepen. Wij zouden tal van voorbeelden kunnen aanhalen om te bewijzen, hoe de Romeinse Curie ook over de afgedwaalden haar erbarming uitstrekt. Men behoeft slechts te denken aan de grote internationale hulpacties, waarbij de Paus steeds een zeer vooraanstaande plaats innam. Waar dringend hulp nodig is, vraagt het Vaticaan niet naar godsdienstige gezindte, maar naar de hulpbehoevendheid. We behoeven slechts de grote hulpactie voor Rusland te vermelden, waar de Pauselijke Delegaten onder voortdurende dreigende gevaren hun liefdadige zending volbrachten.

Niemand heeft dieper ontroerender woorden voor een rechtvaardige vrede gesproken dan Pius XI. Is het niet een brutale verdachtmaking, wanneer men een dergelijke edele en oprechte vriend en verdediger van de vrede in de schoenen wil schuiven, als zou hij de toch reeds zo verwarde en gespannen verhoudingen tussen de verschillende staten, moedwillig willen verstoren? Het is juist steeds de grote kracht van de Pauselijke Diplomatie geweest, dat zij in weloverwogen kalmte en ontdaan van iedere driftigheid haar taak vervult. Juist deze op de voorgrond tredende eigenschappen zijn het beste bewijs, dat zij wel in deze wereld, maar toch voor het andere leven, voor de eeuwigheid werkt. Want alleen een diplomatie, die werkelijk geen andere zorg heeft als het heil der zielen, kan zich buiten al die bruisende opwinding houden, die noodzakelijkerwijze met een strijd om de aardse macht verbonden is. Juist daarom is de Vaticaanse diplomatie een machtige factor voor de vrede onder de volkoren, omdat zij boven die dingen staat, die het omstreden voorwerp vormen in de strijd der partijen en in de strijd van landen en volken. Die grote morele macht voor het behoud van de vrede kan niet hoog genoeg gewaardeerd worden.

UIT DE INTERNATIONALE PERS.

De kerkvervolging in Duitsland.

Een balans van het Aartsbisdom Freiburg.

De K.W.P. publiceert een gedeelte van een officieel kerkelijk document, waarin de balans opgemaakt wordt van vijf jaar kerkvervolging in het Derde Rijk.

De cijfers die in dit document gegeven worden hebben betrekking op het Aartsbisdom Freiburg, en tonen een ongunstiger beeld dan de cijfers over de Beierse diocesen, onlangs door ons weergegeven.

„Voor de beoordeling en waardering van de Kerk en haar bedienaren — aldus dit stuk — zijn ook in het Aartsbisdom Freiburg de ideeën van den Rijksleider voor de Nationaal-Socialistische Wereldbeschouwing Alfred Rosenberg, in de talloze vormingscursussen en voordrachten, in de periodieke vaklitteratuur en in de dagbladpers steeds meer op ondubbelzinnige wijze toonaangevend geworden. Verder is de vaderlandslievende gezindheid der katholieke zielzorgers, zowel individueel als in het algemeen, verdacht gemaakt en in twijfel getrokken.

De vijandelijke houding tegenover de Katholieke Kerk — die nog nader wordt beschreven — in verband met een steeds sterker wordende, somtijds openlijk gevoerde propaganda-actie voor het uittreden uit de Kerk, moest noodwendig tot uitdrukking komen in de cijfers betreffende het opzeggen van het lidmaatschap der Katholieke Kerk en in het geringer aantal bekeringen.

Volgens de officiele cijfers bedroeg het aantal personen die in 1931 en 1932 uittraden toen de onbelemmerde propaganda der vrijdenkers voor het uittreden uit de kerk vooral in kringen van Sociaal-Democraten en Communisten haar hoogtepunt bereikte, 2527 en 2750, om daarna in de volgende jaren weer terug te lopen tot 2180 en 1646. Doch in 1935 was er weer een stijging waar te nemen van het aantal personen dat uit de Kerk trad, n.l. van 1646 tot 1966 en in 1936 werd zelfs een tot dan toe nooit bereikt recordcijfers genoteerd van 2798.

Ook deze daling van het aantal bekeerlingen is aan dezelfde oorzaken te wijten. Terwijl volgens de kerkelijke statistiek in 1932 nog 763 bekeerlingen geteld werden en 214 personen terugkeerden tot de Kerk, daalden deze cijfers in 1933 respectievelijk tot 693 en 367, in 1934 resp. tot 592 en 261, in 1935 resp. tot 588 en 277, terwijl voor 1936 de volgende cijfers genoteerd staan: 459 personen bekeerden zich, terwijl 145 personen terugkeerden tot de Katholieke Kerk.

Van bijzonder belang zijn de officiele kerkelijke cijfers over het uittreden uit de Kerk, waarvan op dit ogenblik nog slechts ter beschikking staan de statistieken over de eerste negen maanden van 1937. Over het eerste kwartaal van 1937, dus gedurende de maanden Januari, Februari en Maart, hebben in totaal 633 personen hun lidmaatschap van hun kerkgenootschap opgezegd; daaronder bevonden 28 onderwijzers, 42 partijfunctionarissen en 44 ambtenaren; van April tot Juni (in deze periode werden de z.g. zedelijkheidsprocessen gehouden) steeg dit aantal tot 841, waaronder zich bevonden 28 onderwijzers, 42partijfunctionarissen en 115 beamtben.

Gedurende het derde kwartaal van 1937, dus in de maand Juli tot September zijn 606 personen uit de Kerk getreden, waaronder 10 onderwijzers, 26 partijfunctionarissen, en 69 ambtenaren; over het vierde kwartaal bedroegen deze cijfers 1294, waaronder 30 onderwijzers, 53 partijfunctionarissen en 150 beambten. De propaganda, die in de organisaties, op de scholen en tijdens de vergaderingen, in de pers en individueel gevoerd werd, tegen het Christendom en de Kerk, was dus niet zonder succes gebleven, temeer nog daar ook tijdens het dienstverband de ambtenaren beïnvloed werden.

Een nog meer onbedriegelijk teken van de vijandige houding tegen Kerk en Christendom in de laatste tijd — zo vervolgt dit document — is de strijd tegen het teken der Verlossing, het Kruisbeeld, dat Rosenberg in zijn „Mythe der 20ste eeuw" zowel op de openbare straten als in de kerken door andere afbeeldingen zou willen vervangen.

Het officiële stuk somt dan een groot aantal gevallen op, waarbij kruisbeelden uit scholen en andere openbare gebouwen, zoals raadhuizen, zijn verwijderd, soms door de autoriteiten zelf, en soms door baldadig ingrijpen van heiligschenners, terwijl de kruisbeelden langs de wegen het voorwerp van talrijke heiligschennende aanslagen zijn geweest. Slechts in één geval wordt bestraffing van den schuldige gemeld.

Niemöller en Hitler

De „Church—Times" vermeldt het volgende over de gevangenschap van Ds. Niemöller:

Ds. Niemöller zit alleen in een cel in het concentratiekamp te Sachsenhausen een uur sporens van Berlijn. Hij bevindt zich daar van het begin van Maart. Hij ziet niemand. Zijn vrouw heeft onlangs toestemming gekregen hem één keer per maand enige ogenblikken te bezoeken. Hij heeft een bijbel en een gezangenboek; ook heeft men hem enige boeken uit de gevangenisbibliotheek gebracht. Pen en potlood worden hem onthouden en daarmede de mogelijkheid van schrijven. Het schijnt, dat hij gedeelten van de bijbel en sommige gezangen uit het hoofd leert. Behalve bij het maandelijks bezoek van zijn vrouw is hem geen conversatie geoorloofd. Dagelijks wandelt hij een korte tijd in de open lucht: op een andere tijd dan de overige gevangenen. Hij mag twee brieven per maand schrijven. Voor dat doel wordt hij naar een andere cel overgebracht. Eveneens mag hij twee brieven maandelijks ontvangen. Van zijn gezin van zeven kinderen is hij geheel afgesneden; evenzo van zijn kerk. Niemand weet, hoe lang zijn gevangenschap nog zal duren.

De „Vrijheid" tekent hierbij aan:

Hoe geheel anders is indertijd Hitler behandeld, nadat hij eind 1923 een poging had gedaan tot een staatsgreep, waarbij bloed is gevloeid. Ofschoon de laagste straf voor hoogverraad vijf jaren was, is Hitler na acht maanden reeds weer vrij gelaten. In die tussentijd heeft hij in de vesting van Landsberg aan de Leck zijn autobiographie „Mein Kampf" geschreven. Hij werd tijdens zijn gevangenschap op de zachtzinnigste wijze behandeld, kon tal van brieven schrijven en dagelijks zes uren in de vrije lucht doorbrengen. Zes uren per dag en zoveel brieven als hij maar wilde!

Hitler kon zijn lijvig boek aan Rudolf Hess dicteren, die een schrijfmachine tot zijn beschikking had. Niemöller is indertijd, na reeds voorlopige hechtenis te hebben ondergaan, na dus reeds onrecht te hebben geleden, vrijgesproken. Daarna echter heeft men hem buiten de rechterlijke macht om naar een concentratiekamp gesleept. Tegen Hitler daarentegen was een zware gevangenisstraf uitgesproken, die voor zes zevende is kwijtgescholden.

Welk een contrast! Thans neerdrukkende hardheid, toen schier overdreven deernis.

Tot zover het sobere, maar in alle soberheid striemende requisitoir van de „Vrijheid".

Dat is dan de dank van hen, die niet alleen van naastenliefde geen begrip tonen, maar zelfs met recht geen rekenschap houden.

Ds. Niemöller lijdt — hij lijdt onschuldig, want de rechtbank, speciaal voor de zaak tegen den predikant samengesteld, sprak hem vrij. Zijn recht was: onmiddellijk invrijheidsstelling zonder meer. Nu lijdt hij, nu wordt hij, die onschuldig is verklaard, behandeld zoals men een boef niet zou behandelen.

En er is in Duitsland geen blad te vinden, dat ook maar iets over dit schreeuwend onrecht zou kunnen publiceren. Geen redenaar zal de kans krijgen het Duitse volk er mee bekend te maken wat er gebeurt met een geestelijke, die de belangen van zijn kerk, die hij in gevaar wist, verdedigde, en daarvoor — ondanks de onschuld-verklaring — moet lijden. Dat is het lot van een volk, dat met zijn kiesrecht zich zelf vermoordde.

Wij hebben medelijden met hen, die ~~ons op zo'n schelijke wijze zijn ontnomen~~ ... les geven. Maar: wie zich aan een ander spiegelt... enz.

Kiezers kunnen zich maar één keer zelfmoorden.

BERICHTEN UIT BONAIRE.

Kraaksteentjes. Hoera, we hebben gewonnen. De kraaksteentjeskwestie behoort tot het verleden. Deze week is bekend gemaakt, dat voortaan niets aan de Fiscus behoeft te worden geofferd. Het heeft wel lang geduurd, doch wij zijn tevreden. Dank U Gouverneur!!

De Post. Wij hebben al zovele malen over de post geschreven, dat het vervelend dreigt te worden. Maar de post maakt het er ook naar. Wanneer wij U zeggen, dat brieven van de Bovenwinden naar Bonaire via Curaao gaan, dat gelooft U het niet. En wanneer wij U vertellen, dat brieven van Kralendijk naar Rincon (beide dorpjes liggen op Bonaire heren van de post) ook via Curaçao gaan, dan gelooft U dat natuurlijk nog veel minder. En toch is het zo. Als bewijs sluiten wij bij deze Krabbels een enveloppe in die de Redacteur van de „Amigoe" in een lijstje gelieve te hangen. Daarop komen de volgende poststempels voor: Bonaire 13 Augustus, Curaçao 15 Augustus en Bonaire 17 Augustus. En dit is niet de eerste maal, dat geschiedt altijd zo. De wee naar Rome gaat over Keulen en de weg van Kralendijk naar Rincon gaat over Willemstad. Het is maar een weet.

Nu we toch over die post schrijven, mogen wij even memoreren, dat twee weken geleden Bonaire gedurende 8 dagen van post verstoken bleef, t.w. van Vrijdag tot Zaterdag. Wel waren er twee barkjes aangekomen van Curaçao, doch omdat nog steeds de veel gevraagde samenwerking tussen douane of loodskantoor met het postkantoor niet bestaat, kwamen die barkjes zonder brieven hier. Wanneer wij hier zouden schrijven hoeveel geld die langzame postverbinding aan Bonaire kost, zouden wij voor leugenaars uitgemaakt worden. Zou daar nu eens geen verbetering gebracht kunnen worden? Wij vragen het U heus zeer deemoedig.

De K.L.M. Met ingang van 5 September krijgen wij een wekelijkse vliegverbinding met Curaçao. Iedere Maandag komt een vliegmachine van Curaçao en na een paar uur gaat deze vliegmachine weer terug. Een grote verbetering. Hierdoor wordt Bonaire tenminste een beetje uit zijn isolement verlost en krijgen wij tenminste luchtpostbrieven uit Nederland en andere landen op een luchtpostmanier te Bonaire.

Collecte. De collecte voor de Stichting Zuigelingen- en Moederschapszorg heeft op Bonaire ruim *f* 400.— opgebracht. Een resultaat dat er wezen mag. En het mooiste is nog wel, dat ongeveer 400 personen hebben bijgedragen tot dit totaal te bereiken. Er waren er bij van 10 cent. Hulde aan de collectanten en collectrices.

Het is geen oneer een vergissing in te zien, maar schande is het, een bewuste dwaling te verdedigen.

Het beste wat sommige mensen hebben is aanpassingsvermogen. Zij gelijken op sleutels, die op alle sloten passen.

Menig huwelijk wordt gesloten, waarin men, na de eerste bedwelming, elkander leert... verdragen.

Als de jeugd wist, wat de ouderdom weet, en de ouderdom kon wat de jeugd kan, wat zou voor velen het leven er dan geheel anders uitzien.

Al zijn uw ogen nog zo goed,
Toch kunt gij in de zon niet kijken,
Zo niet een wolkje er langs komt strijken.
Denk, dat een wolkje ook temperen moet
De glans van heil en overvloed.

Een tijdperk van strijd is nooit de ergste periode geweest in de geschiedenis van Gods Kerk. Het ergste, wat ons kan overkomen is de godsdienstige onverschilligheid.

Aankomst en Vertrek der schepen gedurende de maand Augustus 1938.

24	Fransch	San Francisco	Cristobal	Havre
25	Ned.	Crijnssen	Prt. Colombia	Prt. Cabello
25	„	El Libertador	Maracaibo—Ar.	Aruba—Maracaibo
25	„	Amazone	Haiti	
25	Duitsch	Sesostris	Prt. Colombia	Prt. Cabello
26	Ned.	Amor	Maracaibo	
26	„	Lochavan	Londen	Cristobal.

BANANEN.

Toen de bananen voor het eerst naar Europa kwamen, had men niet kunnen denken, dat deze nog eens zulk een populair voedingsmiddel zouden worden.

Tegenwoordig is de banaan een heel gewone vrucht, want in elke stad en elk dorp in het gehele land komen regelmatig nieuwe voorraden aan — maar waar vandaan? En waar worden zij gekweekt? En is het een lonende cultuur — bij een verkoops-prijs van enige centen per stuk, zoals toch meestal het geval is! Vraag het aan de ondernemers der grote bananen cultuur en -import maatschappijen, of beter nog, vraag één van hun rapporten ter inzage. Hierin staat alles vermeld, vanaf de bananenkoopman op straat tot de plantage in het tropische land.

De moeilijkheid bij de bananen is, dat zij groeien in streken, waar de meeste mensen slechts erg moeilijk kunnen leven. Zo moeilijk, dat velen er gestorven zijn. Bananen groeien het beste in een vochtig, heet, tropisch laagland, waar het elke dag regent en de thermometer constant op ongeveer 90 graden blijft. Voor de plant is dit klimaat ideaal, maar niet voor de duizenden mensen, die de planten verzorgen, de vruchten afsnijden, ze in karren laden en ze mijlen ver vervoeren naar de stoomboot! En evenmin voor de havenarbeiders, de meisjes op het kantoor en de grote baas met zijn witte tropenhelm!

Al die duizenden mensen — een stad in de jungle — zijn nodig om tenslotte de bananenkoopman bij U aan de deur te brengen. Maar hij zou niet kunnen komen en er zouden in het geheel geen bananen meer zijn, als het hospitaal en de doktoren der onderneming er niet waren, die klaar staan om dat éne te bestrijden, wat aan de gehele bananencultuur een einde zou kunnen maken — de malaria. Niet de soort malaria echter, die in Europa voorkomt. In de gebieden, waar de bananen groeien, doodt de malaria de mensen, soms vrij vlug zelfs, tenzij zij Kinine krijgen. De ondernemingsdokter zorgt, dat zij kinine innemen — 1—1,2 gram per dag gedurende 5 dagen, waarna de koorts verdwenen is. Als prophylaxe geeft hij een dagelijkse dosis van 400 mg gedurende het gehele malariaseizoen. Slechts door die kleine, witte tabletten kunnen de bananen bij U thuis gebracht blijven worden en kunt U op Uw tafel van deze smakelijke vrucht genieten.

M. Ned. 14

CURACAO.

Stichting voor zuigelingenverzorging en moederschapszorg.

De opzet en het werk van de bovenstaande Stichting, die als geschenk van de burgerij op 6 September a.s. door de Commissie voor het Regeringsjubileum van H.M. de Koningin aan het Bestuur van het Gebiedsdeel Curaçao zal worden aangeboden, en waarvoor thans bijdragen worden ingezameld, heeft men zich als volgt gedacht.

Voorlopig zal begonnen worden met de bouw en de inrichting van een tweetal consultatiebureaux, een op Curaçao en een op Aruba, elk bevattende een behandelings-, een wacht- en een magazijnvertrek, met het nodige meubilair en een inventaris bij de behandeling te gebruiken.

Vanuit deze centra worden goede begrippen omtrent de verzorging van moeder en kind bevorderd, niet alleen door persoonlijk contact, doch ook door verspreiding van propaganda-artikelen en lectuur; alle inlichtingen van belang voor de jonge moeder in verband met de voeding, de reiniging, de kleding en de verzorging in het algemeen van haar zuigeling verstrekt; en de benodigde levensmiddelen als melk, vitaminen en andere voedingsmiddelen benevens hygienische artikelen uitgedeeld.

De bureaux zullen uiteraard onder streng medisch toezicht staan. Het contact tussen de jonge moeders en het consultatiebureau zal op Curaçao door twee, op Aruba door één gediplomeerde verpleegster worden gelegd. Op Curaçao zal één verpleegster meer speciaal de zorg voor het consultatiebureau zelf op zich nemen. De andere voor een nauwe samenwerking met de vroedvrouwen zorg dragen, de jonge moeders met zuigelingen opsporen en op het consultatiebureau wijzen en de aanstaande moeders verwijzen naar de vroedvrouwen. Op Aruba zullen deze functies in één verpleegster gecombineerd zijn.

Ook voor de buitendistricten zal het consultatiebureau rechtstreeks of via den districtarts en vroedvrouw van groot belang zijn, niet in het minst door het verschaffen van voedingsmiddelen. Hier zal de dokter door de Stichting van materiaal worden voorzien, zodat hij met vrucht enige malen per week aan jonge moeders geleide hulp kan geven hem te raadplegen.

Indien hospitaalhulp nodig is zal deze indien mogelijk gratis door het Gouvernement verleend worden.

Voor Bonaire en de Bovenwindse Eilanden kan met vrucht gewerkt worden door het verstrekken van levensmiddelen, materiaal en propaganda-artikelen door bemiddeling van den plaatselijken arts en in het algemeen door het verrichten van opvoedend werk.

Dit alles zal nog slechts een bescheiden begin zijn. Op de duur zal meer personeel nodig zijn. De bouw van klinieken voor verzorging van zuigelingen, die anders thuis geen behandeling zouden krijgen, is het ideaal.

Moge de inzameling der gelden zo goed gaan, en zo'n groot bedrag opleveren, dat dit ideaal tastbaar wordt, althans een belangrijke stap dichter tot zijn verwezenlijking gebracht.

S.S. „CRIJNSSEN".

De K.N.S.M. deelt ons mede, dat het s.s. „CRIJNSSEN" Vrijdag a.s. in de loop van de dag naar Nederland vertrekt.

DIEFSTALLEN.

Door den 50-jarigen werkman M. werd bij de Politie aangifte gedaan van diefstal van enige gouden sieraden. Naar den dader wordt een onderzoek ingesteld.

Ooor de 37-jarige vrouwspersoon De R. werd bij de Politie aangifte gedaan van diefstal van een vrij aanzienlijk bedrag aan geld. Een onderzoek wordt ingesteld.

AANRANDING.

De 26-jarige dienstbode V., heeft bij de Politie aangifte gedaan dat zij in de avond van 11 Augustus j.l. door een Portugees in de cunucu is aangerand.

Naar den dader wordt een onderzoek ingesteld.

ZEDENDELICT.

Door de 30-jarige vrouwspersoon S., werd bij de Politie klachte gedaan van een zedendelict. In verband hiermede is door de Politie aangehouden en voor onderzoek in bewaring gesteld, de 25-jarige chauffeur E.

VEERTIGJARIG REGERINGS-JUBILEUM H. M. DE KONINGIN.

Herdenkingspostzegels in Nederland en Overzese gewesten.

Ter gelegenheid van het 40-jarig regeringsjubileum van H. M. de Koningin zullen door Nederland en de Overzese gebiedsdelen herdenkingspostzegels worden uitgegeven, alle met hetzelfde beeld.

De zegels, door den kunstenaar Pijke Koch ontworpen, dragen de beeltenis van H. M. de Koningin, naar een onlangs vervaardigd portret.

Boven het portret zijn de jaartallen 1898—1938 aangebracht, terwijl links de naam „Wilhelmina" en rechts het woord „Nederland" resp. „Nederlands-Indië", „Suriname" of „Curaçao" staat afgedrukt. Onder de beeltenis is de waarde aangegeven.

De nieuwe postzegels zullen verkrijgbaar zijn van 30 Augustus tot en met 15 October a.s. hun geldigheidsduur loopt tot 31 December 1939. Zij zijn uitgevoerd in rotogravure en hebben een beeldgrootte van 21 × 28½ m.m.

Voor Nederland zijn de zegels verkrijgbaar in de volgende waarden en kleuren: 1½ cent: zwartgrijs; 5 cent: oranje en 12½ cent blauw; voor Nederlands-Indië 2 cent: paars; 10 cent: rood; 15 cent blauw en 20 cent oranje; voor Suriname: 2 cent: paars; 7½ cent oranje en 15 cent blauw en voor Curaçao: 1½ cent paars; 6 cent oranje en 15 cent blauw.

K KRO O

Wereldprogramma
Via P.C.J. Golflengte 31.28 m.
19.24 — 20.24 Curaçaotijd
Zondag, 28 Augustus 1938.

1. De Rotterdamse Vlag, mars...... B. Verhallen K.R.O. Orkest o.l.v. Pierre Reinards
2. Ouverture „Carnaval in Rom"...... Joh. Strauss K.R.O. Orkest o.l.v. Pierre Reinards
3. „De Congregatie der Missionarissen van de H. Familie, meer bijzonder de Hollandse Provincie met haar Missies"
4. a. Ständchen.............. J. Heykens
   b. Très gentil, gavotte M. Samethini K.R.O. Orkest o.l.v. Pierre Reinards
5. De Wereld in Vogelvlucht en Van en Voor de Missiepost Voor Paul de Waart
6. Eventueel Vaderlandse Kroniek
7. Sluiting.

Koloniale uitzending van K.R.O.
Via P.H.I. op Golflengte 25.57 M.
9 — 10 uur Curaçaotijd.

1. Wielermars......... W. Schootemeyer Harmonie-Orkest o.l.v. Friedrich Ahlers
2. „Erflaters van onze beschaving" door Pierre van Valkenhoff
3. „Lichte muziek zet zorgen opzij!" de KRO-Melodisten o.l.v. Piet Lustenhouwer Refreinzang: Albert Klein Jr.
4. De Wereld in Vogelvlucht en Van en Voor de Missiepost door Paul de Waart
5. BVV-Mars.................... S. Spiero Harmonie-Orkest o.l.v. Fr. Ahlers
6. Sluiting.

NIEUWE STATUTEN. TYPOGRAFIA ELECTRICA.

Van deze drukkerij waar La Prensa en de Beurs gedrukt worden, verschenen in de Curaçaose Courant de nieuwe Statuten.

We ontlenen hieraan dat het kapitaal der vennootschap bedraagt tien duizend gulden en dat voor de eerste maal tot directeuren worden benoemd de Heren Jorge B. Suarez en Mr. H. A. Keuls, en tot commissaris de Heer Gilberto Z. de Jongh.

VAN EEN KOOPMAN, DIE DRIE KNECHTEN HAD.

Er was eens een koopman, die drie knechten had. Twee van die drie knechten waren van verre gekomen; van een ver land met geheel andere zeden en gewoonten kwamen ze nu hier werken, daar hun land geen gelegenheid tot werken meer bood.

Onder die twee knechten, die van verre gekomen, was er één, die toch werkelijk iets minder bekwaam was. Eens echter kwam deze minder bekwame knecht naar het kantoor van zijn heer al klagende: „Waarom toch heer, verdien ik minder dan de andere twee". De koopman keek hem lachend aan, (het was geen spot lachen, noch ook een meewaardig lachen) en sprak: „Is zelfkennis niet moeilijk?" „Ik zou het denken, heer, men zegt het tenminste zo dikwijls", was het wederwoord.

„Welnu, als je toegeeft dat zelfkennis zo moeilijk is, ontken dan ook niet, dat het moeilijk is te oordelen over de kwaliteit van je eigen werk, laat dat maar aan mij over, ik zal je een loon geven zo dat je kan leven naar je staat en stand, ook hier in dit voor jou vreemde land. Heus, ik zal er ook rekening mee houden, dat je woont in een vreemd land en dat je dus wel meer kosten zult hebben".

Op het einde van zijn woorden wees zijn hand naar de deur en de dienaar wist niet beter dan te gaan. De koopman scheen zich trouwens al niet meer om hem te bekommeren, want hij zat al weer voorover, diep in de boeken.

Doch dat was maar schijn, hij zat niet „diep in de boeken", hij dacht na over die knecht. Eigenlijk kon hij zich dat wel indenken, dat de knechten veel nadenken over wat ze verdienen. Ook kon hij begrijpen, dat zij het soms niet konden achterhalen, waarom hij nu aan de een zoveel meer gaf dan aan de ander, dat zelfkennis zo moeilijk was.

Hij stond op en kwam in de winkel. Het was op een uur, dat hij daar nooit verscheen en tegelijk gingen dan ook drie hoofden uit zijn richting, drie hoofden met verwonderde ogen.

Hij ging staan voor de toonbank, als was hij een klant, trok aan zijn pijp en verkondigde toen de volgende stellingen:

„Jullie komen hier werken om te leven.

Ik wil zorgen dat je kan leven naar staat en stand. Wie hoger werk verricht, is wat men noemt van een hogere stand. Vreemdelingen geef ik meer, daar ze hier meer behoeften hebben dan landskinderen om in leven te blijven. Zij hebben een zwaarder leven. Ik geef een volwaardig knecht, een knecht die volkomen competent is om zijn werk te doen een loon, dat, zo hij zo zou willen, hij zou kunnen trouwen en een huisgezin onderhouden."

Zijn woord was zo vaderlijk, dat de knechten niet meer recht bleven staan, doch over de toonbank gingen hangen, ja, tenslotte durfden spreken:

„Naderen die levenskosten van sommige mensen van dit land niet de levenskosten, die een vreemdeling hier geeft?"

„Goed, aangenomen dat mijn behoeften om te leven naar mijn staat en stand minder zijn dan zijn levensbehoeften om te leven naar staat en stand, we komen beiden wel van een vreemd land, maar bij ons is het levenspeil lager, hebt u het niet al te laag aangeslagen?"

„Mag u uit één land liever knechten hebben, omdat ze goedkoper zijn, omdat ze een lagere levenskosten hebben?"

„Aangenomen, dat het levenspeil in het land van mij lager is, mag ik er daarom niet naar streven anders te gaan leven, zo ik inzie, dat die levenswijs mijn werk zou ten goede komen?"

Br.

OFFICIELE BEKENDMAKINGEN.

Aan de Gouvernements-geneeskundige op Curaçao, J. de J. Arends is drie weken vrijstelling van dienst wegens andere redenen dan ziekte verleend.

De heer J. R. Wix is voor de duur van de vrijstelling van dienst van den heer Arends voornoemd, benoemd tot tijdelijk gouvernements-geneeskundige en belast met de armenpraktijk in het stadsdistrict beoosten de haven alhier.

Aan den tijdl. kommies der belastingen op Bonaire, P. R. Nicolaas, is wegens andere redenen dan ziekte vier weken vrijstelling van dienst verleend.

Aan den telegrambesteller op Curaçao M. Haard is wegens ziekte 4 dagen vrijstelling van dienst verleend.

Tijdelijk en voor de duur van de vrijstelling van dienst van M. Haard voornoemd is N. Verhey benoemd tot telegrambesteller op Curaçao.

Aan den schrijver ten postkantore R. de Haseth, is wegens andere redenen dan ziekte vier weken vrijstelling van dienst verleend met vergunning deze tijd geheel of gedeeltelijk in het buitenland door te brengen.

De heer Ds. H. W. Eldermans, Predikant van de Verenigde Protestantse Gemeente van Curaçao, is in activiteit hersteld.

De Edgar William Dania is benoemd tot tijdl. schrijver en werkzaam gesteld ten kantore van den Secretaris van de Voogdijraad op Curaçao.

Aan den Heer Mr. C. F. Gronemeijer, Gouvernements-Secretaris, is tien dagen vrijstelling van dienst wegens andere redenen dan ziekte verleend met vergunning deze tijd gehee lof gedeeltelijk in het buitenland door te brengen.

De heer R. F. W. Boskaljon, hoofdcommies ter gouvernements-secretarie, is voor de duur van de vrijstelling van dienst van den heer Mr. Gronemeijer voornoemd, benoemd tot waarnemend gouvernements-secretaris.

Aan den tijdl. schrijver R. de Wit is met ingang van de 15de Augustus 1938 ontslag uit 's Lands dienst verleend.

Aan de Telefoniste op Curaçao, Mej. A. Chirino is drie weken verlenging van vrijstelling van dienst wegens ziekte verleend.

Mej. M. Fardon is gedurende deze drie weken gehandhaafd als tijdl. telefoniste op Curaçao.

Aan den telegrambesteller bij de Lands Radiodienst alhier B. Scharbaai is wegens ziekte zes weken verlof buiten bezwaar van den Lande verleend.

De Hoofdopzichter bij het Gevangeniswezen alhier G. J. Schouten is tijdelijk uit de functie ontheven en benoemd tot waarnemend Directeur-Administrateur van de Strafgevangenis en het Huis van Bewaring op Curaçao.

De Opzichter bij het Gevangeniswezen alhier P. Croes is tijdelijk uit de functie ontheven en benoemd tot waarnemend Hoofdopzichter bij het Gevangeniswezen alhier.

De Gevangenbewaarder alhier J. A. Pieters is tijdelijk uit de functie ontheven en benoemd tot tijdelijk waarnemend opzichter bij het Gevangeniswezen alhier.

Aan den Adjuct-commies J. M. F. Pietersz. werkzaam ten kantore van den Directeur van de Openbare Gezondheidsdienst is met ingang van de 12de September 1938 dertig dagen vrijstelling van dienst wegens andere redenen dan ziekte en in aansluiting daaraan vier dagen verlof buiten bezwaar van den Lande verleend met vergunning deze tijd in het buitenland door te brengen.

De wnd. Gouvernements-Secretaris,
R. F. W. Boskaljon.

DE „MEEUW" GISTEREN MORGEN TE 7.10 VERTROKKEN.

Heel vroeg in de morgen was het reeds een ongekende drukte op het vliegveld „Hato". Men kon aan alles merken dat er iets bijzonders zou gaan gebeuren.

Te 6.30 werd het Lockheed vliegtuig „Meeuw" uit de grote hangar gereden en voor de stationshal opgesteld. De vorige dag was het toestel geheel in gereedheid gebracht voor de „non-stop" vlucht van Curaçao naar Paramaribo, een afstand van ± 1800 km.

Ondanks het vroege morgenuur hadden zich vele personen naar het vliegveld begeven en van dit zo belangrijke feit getuige te zijn.

Te 6.40 arriveerde Z. E. de Gouverneur met zijn adjudant op het vliegveld, waar zij door den heer Koot der K.L.M. werden ontvangen.

Uit dit bezoek moge wel blijven welk een warm hart de Gouverneur onze nationale luchtvaart toe draagt.

De havenmeester gaf eveneens van zijn belangstelling blijk.

Tegen 7 uur werd de bagage en de post ingeladen.

Na een hartelijk afscheid werd te 7.10 gestart en na nog een ere ronde met een duizelingwekkende snelheid over het vliegveld gemaakt te hebben, koerste het vliegtuig in Oostelijke richting en verdween spoedig in de stralen van de zo pas opgekomen zon.

De bemanning van de Meeuw bestaat uit de heren: von Rüpplin v. Keffikon, gezagvoerder, v.d. Kolk, telegrafist, H. Plesman en Wolff, werktuigkundigen.

Als pasagier wordt de reis wordt de reis meegemaakt door de vertegenwoordiger der K.L.M., de Heer Bouman, en echtgenote, de chef v.d. Fototechnische dienst, de Heer Corsten en de Heer Nederhorst.

Wanneer het vliegtuig 's middags tussen 1 en 2 uur op de Zanderij te Paramaribo zal zijn geland, zal hiermede de eerste rechtstreekse verbinding tussen de beide koloniën tot stand zijn gebracht. Wij spreken de wens uit dat binnen niet al te lange tijd de K.L.M. in de gelegenheid zal zijn deze lijn in de geregelde diensten op te nemen.

De Meeuw die gisteren morgen om 7.10 van Hato is vertrokken naar Paramaribo, is aldaar om 2.10 aangekomen.

PLECHTIGE HUWELIJKSINZEGENING VAN MR. GRONEMEYER.

Maandagavond is het huwelijk van den heer Gronemeyer, gouvernementssecretaris en Mevr. Gronemeyer door Ds. Millet de St. Aubin in de kerk van de Protestantse Gemeente ingezegend. Behalve verschillende vooraanstaande ambtenaren en burgers was ook Zijne Excellentie Gouverneur Wouters tezamen met vrouw en dochter en begeleid van zijn adjudant in de kerk aanwezig. Gouverneur met familie maakten na afloop van de plechtigheid van de gelegenheid gebruik om de heer en mevrouw Gronemeyer te feliciteren.

BEDRIJFSONGEVAL.

Bij een bedrijfsongeval aan boord van de schoener „RAIZA", gemeerd liggende in het Schottegat alhier, werd de 16-jarige Venezolaan H. zodanig verwond, dat hij ter verpleging moest worden opgenomen in het Sint Elisabethsgasthuis alhier. Naar de juiste toedracht van het gebeurde wordt door de Politie een onderzoek ingesteld.

OPRICHTING DER KATHOLIEKE VERKENNERIJ OP ARUBA.

Het Verslag over de Oprichting der Kath. Verkennerij op Aruba moet wegens plaatsgebrek tot Zaterdag a.s. blijven liggen.

VERDRONKEN.

In de morgen van 10 Augustus j.l. werd in het binnenwater van het C.P.I. M. terrein het lijk gevonden van den sinds enige dagen vermisten Portugees P., die ,volgens verkregen informaties, de laatste weken niet geheel normaal zou zijn geweest.

WERELD IN VOGELVLUCHT.

Met Hongarije heeft de kleine entente een non-agressiepact gesloten.

Door Duitsland wordt dit pact beschouwd als een poging om Hongarije van Duitsland te vervreemden.

NEDERLAND.

Overgenomen uit de Beurs en Nieuwsb.

Het Prinselijk Paar is uit Venetië vertrokken en wordt de 30ste dezer thuis verwacht.

Het totaal der giften voor het Nationaal Defensiefonds in Nederland bedraagt thans ƒ 132.237.—

De gecombineerde Nederlandse vrouwenbonden zullen Hare Majesteit de Koningin ter gelegenheid van Haar 40 jarig regeringsjubileum een bloemenhulde brengen, en daarbij een dank-oorkonde aanbieden. De vrouwen in Oost- en West Indië worden opgeroepen om hieraan te willen medewerken. Eventuele bijdragen kunnen worden gezonden naar het secretariaat, per adres zuster Zuyderhoff te Bennekom.

Sinds September 1937 zijn in Nederland 10.000 stuks vee tengevolge van mond- en klauwzeer gestorven.

In het kader van de zeevaartdag te Scheveningen zullen de 3de September in de grote marinebijeenkomst vice-admiraal Fuerstner en minister Steenberghe het woord voeren. In de middag zal op de Boulevard een groot défilé van adelborsten mariniers en matrozen plaats vinden. Alle vaandels zullen worden meegevoerd, terwijl ook de kapel van de Kon. Marine zich zal doen horen.

Hierna zal een vlootdemonstratie plaats vinden, waaraan ook marine vliegtuigen zullen deelnemen. De volgende schepen zullen aan de demonstratie meedoen: De Tromp, de Sumatra, 5 onderzeers, 2 torpedo-boten, enz. Met zonsondergang zullen de schepen worden geillumineerd worden.

Te half tien zal een zee-lichtspel met lichtgranaten en lichtspoormunitie plaats vinden. Uit de vliegtuigen zullen parachuteflares worden neergelaten, terwijl bij goed weer de toestellen zullen dalen. Tot slot zal van de Tromp en de Sumatra een vuurwerk worden ontstoken.

Het 40ste congres van de International Law Association zal te Amsterdam van 29 Aug. tot 3 September in het Koloniaal Instituut plaats vinden. Het beschermheerschap werd aanvaard door Prins Bernhard. De ministers Patijn en Goseling en de heer Feith van de Hoge Raad werden benoemd tot ere-voorzitters.

Deelnemers aan dit congres zullen komen uit Engeland, Frankrijk, Duitsland, België, Scandinavië, Zwitserland, Ver. Staten Brits Indië, Egypte en Griekenland.

Het congres behandelt o.a de bescherming van burgers tegen de nieuwe oorlogsmiddelen, internationale leningen met borgtocht, de burgerlijke staat, wederzijdse handelsverdragen, en neutraliteitspraktijk.

Tengevolge van het auto-ongeluk is te Berlijn de Nederlandse gezant overleden. Het stoffelijk overschot is naar Nederland verzonden. Voor het vertrek vond in het voormalige residentieslot een rouwplechtigheid plaats, waarbij verwanten en leden van het Nederlandse gezantschap aanwezig waren.

De Rijksstadhouder hield een redevoering, waarin de nagedachtenis van den overledene werd gehuldigd. Spr. verklaarde dat geheel Duitsland deelt in de diepe rouw van het bevriende koninkrijk.

De kist, welke op een affuit door militairen werd gedragen, werd tot de grens der stad begeleid. Hier werd hij in een gereedstaande auto geplaatst, waarna een salvovuur weerklonk.

De teraardebestelling zal vandaag te Zutfen plaats vinden. Te Berlijn had een plechtige rouwdienst plaats.

Te Dordrecht werd de inbeslagneming van de 1000 ton Mexicaanse benzine door de Mexican Eagle door de rechtbank in kort geding behandeld.

De raadsman van de Mexican Eagle betwistte de rechten van de kopers (twee Franse maatschappijen). Hij bepleitte dat de maatschappijen de benzine gekocht hebben van een onderneming, welke geen eigenaar is van de benzine, waarom zij tegen de inbeslagneming niet kunnen opkomen. Onder overlegging van bescheiden toonde pleiter aan dat de benzine afkomstig is van bronnen van de Mexican Eagle.

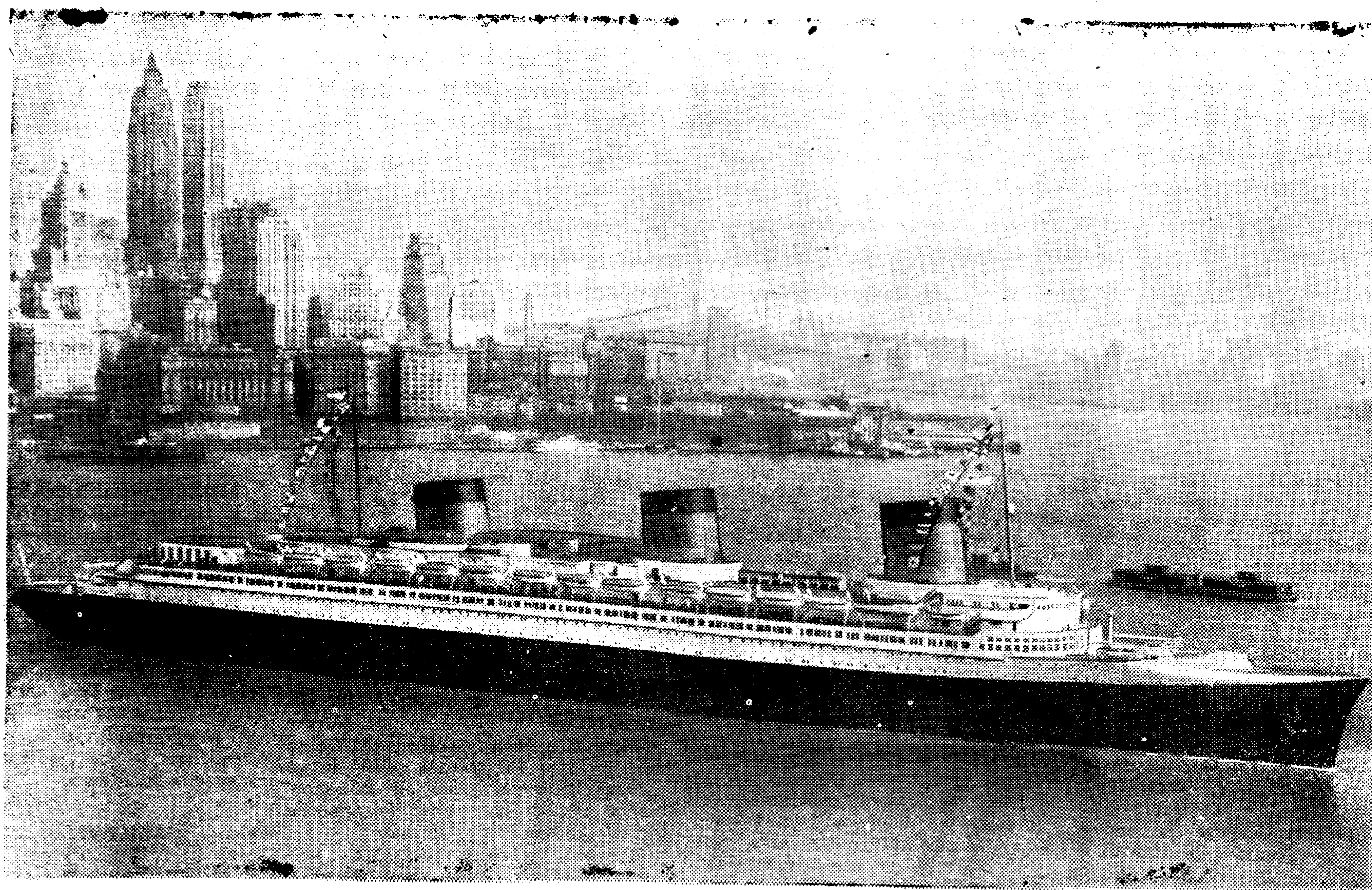
Pleiter noemde de onteigening van de bezittingen der Petroleum Maatschappijen in Mexico in strijd met de Mexicaanse grondwet en de Nederlandse openbare orde. Pleiter zeide verder dat indien de president van de rechtbank van oordeel is dat het beslag onrechtmatig is, de B.P.M. bereid is garant te zijn voor alles wat de Mexican Eagle ter zake schuldig zal worden verklaard.

Pleiter wees voorts elke eis tot schadevergoeding der reders van de hand. Na de repliecken bepaalde de president de uitspraak op Dinsdag 23 dezer.

Nadat de emmerketting van de Karimata was hersteld, werd de molen naar buiten gesleept, en teruggebracht naar de plaats boven het Lutinewrak, 75 meter achter de plaats waar 't laatst werd gebaggerd. Hier zal een nieuwe strook zeebodem, waar men hoopt het achterschip te vinden, worden afgegraven.

Bij de te Rotterdam gehouden landenwedstrijd Nederland, Duitsland, België verbeterde Karl Baumgarten het Nederlands record op de 400 meer met 4 sec. tot 48 sec. Ossendarp was in uitstekende conditie en liep de 100 meter in 10.7 sec. Na hem kwam als weede van Beveren, die de afstand liep in 10,8 sec., daarna kwamen de Duitsers.

De vier maal 100 meter Estafette werd een Nederlandse overwinning, dank zij Ossendarp, die in de vierde etappe de achterstand inhaalde met een formidabele eindcourt, en met 1/10 sec. van Duitsland deed winnen. Nederland werd als eerste geklasseerd.

e wolkenkrabbers van de wereldstade Franse stoomboot „Normandië" met dvogelvlucht van de reusachtige luxueuzGROTE AFMETINGEN. Een gezicht in New York op de achtergrond.

De Geschiedenis van de „Lutine".

DE REIS EN DE RAMP.

Bij de poging door de „Karimata" ondernomen om het goud van de „Lutine" boven te brengen, staat de geschiedenis van het in de nacht van 9 op 10 October 1799 vergane fregat opnieuw in het middelpunt der belangstelling.

Wat was de „Lutine"? Hoe kwam zij op de Nederlandse kust? Vervoerde zij werkelijk wel zoveel goud?

Als antwoord op deze en vele andere vragen mogen hier enige korte notities volgen over Z. Ms. fregat „La Lutine", over de reis en de ramp en de waarde der lading. Vervolgens geven wij een vluchtig overzicht van de bergingspogingen sinds de schipbreuk en tot slot een simpele becijfering van de millioenen, die de Karimata nog vinden kan.

Op de mistige morgen van 9 October 1799 zwoegden matrozen aan het ankerspil om de enorme ankers van Z. Ms. fregat „La Lutine" te lichten en aan boord te krijgen; over de paarden der ra's schuifelden vlug voorzichtig voeten en vaardige handen schudden vlot de vochtige zeilen uit hun stijve plooien. Commando's daverden over de dekken en schalden door het want, flarden van scauties zwierden mee met de vlaggen van de wind, aan brassen en schoten werd gejouwd en gesjord, breed bruiste reeds het boegwater op tegen de steven: de „Lutine" had de rede van Yarmouth verlaten en koers gezet naar Texel. Het was haar laatste reis, ontijdig en tragisch zou deze tocht eindigen in de branding boven de westergronden voor het Vliegat.

Het eerste doel der reis was Texel, waar de Engelse soldaten verlangend uitzagen naar het schip, dat hun soldij zou brengen, dan zou de „Lutine" doorzeilen naar Hamburg, waar kooplui met onbedwingbaar ongeduld wachtten op het goud, dat hen uit de impasse zou redden, waarin de Franse woelingen hen gebracht hadden.

In deze jaren van oorlog en beroering had de Engelse handel reeds gevoelige verliezen geleden, daar de Fransen menige haven op het vasteland in hun macht hadden gekregen en er alle handel op Engeland onmogelijk maakten. Te Londen zaten de pakhuizen tot de nok toe vol met onverkochte en onverkoopbare waar. Wat van de West-Indische plantages werd aangevoerd, kon niet meer gelost worden en de afzetmogelijkheden werden steeds nog maar geringer. De suikerprijzen daalden schrikbarend, faillissementen werden onvermijdelijk, de suikerhandel jammerde om hulp.

Toch gingen de Londense kooplui niet bij de zo goed als geheel onverhandelbare balen en pakken neerzitten. Over elke haven, hoe klein oft hoe ver weg ook, werd zoveel mogelijk van de Engelse overvloed Europa binnengebracht. Zo hadden zij grote belangen in Hamburg, dat in enige jaren de handel van vele door de oorlog geblokkeerde continentale havens had moeten overnemen en een voorpost van het Britse kapitaal geworden was. In 1798 hadden 2148 schepen in Hamburg hun lading gelost, maar de 232 koopvaardijers, die in September 1799 de Elbe opliepen, vonden te Hamburg eenzelfde chaos, als zij te Londen ontzeild waren. Van 10 September tot 4 October sloegen 25 grote Hamburgse firma's failliet en de andere hielden zich nog slechts wankelend staande.

Dringende verzoeken om hulp gingen naar Engeland. Een catastrophe te Hamburg moest voor Londen rampzalige gevolgen hebben. Dit wisten de Duitsers, dit besefte ook de Engelsen; de eersten eisten hulp, de laatsten konden die steun onmogelijk weigeren. De 3de October 1799 nam de Bank van Engeland het besluit de Hamburgse kooplui met $1\frac{1}{2}$ millioen pond te hulp te komen. Drie Engelse schepen zijn daarop nog in dezelfde maand met goud naar Hamburg vertrokken. De „Lutine" was het eerste goudschip. Zij bereikte echter haar bestemming niet.

32 stukken stonden voor de geschutpoorten gesjord; ongeveer 300 man was aan boord, veilig lag het goud geborgen onder de munitiekamer in het achterschip; tegen zeerovers zou captain Skinner zijn kostbare lading met hand en tand verdedigen. Maar de elementen besprongen zijn schip en tegen deze zeeschuimers kon hij niet op. Allengs was de wind aangewakkerd, de „Lutine" zeilde met grote snelheid over de Noordzee. De wind werd heviger, een storm stak op uit het Noord-Westen, zeilen werden gereefd, zeilen werden geborgen. Tegen de avond reeds was het voortgejakkerde goudschip de Hollandse kust genaderd, al gauw raakte het aan lager wal bezet en bevond het zich te dicht in de nabijheid der gevaarlijke gronden. De storm joeg het schip op de kust aan en geen zeikunst kon het er meer van afhouden. Zeilen woeien uit de luiken, flarden knalden in de storm. De mannen echter waren machteloos, in doodsangst wachtten zij op het onvermijdelijke.

Eindelijk in het duister van de nacht van 9 op 10 October 1799, liep het zwalkende schip vast op een buitenbank voor het Vliegat, kilometers ver uit de kust van Vlieland en Terschelling. Schuimende golfkoppen spoelden over de dekken, met zand verzwaarde brekers rammelden het houten karkas, lange vuilgrijze grijparmen gristen naar de masten en sleurden alles mee van de dekken: 300 man sloegen zij overboord de golven, de dood in. Onder het bulderend beuken der brullende branding brak het wrak.

Op 10 October schreef kapitein Portlack, die met de „Arrow" op de rede van Vlieland lag, aan admiraal Mitchell, die het Engelse eskader op onze kust commandeerde, de volgende brief: „Het is met buitengewone smart, dat ik u het treurig lot moet berichten van Z. Ms. „Lutine", welk schip op de buitenbank van het eiland Vlieland liep in de nacht van 9 dezer in een hevige storm uit het N.N.W. Ik ben zeer bevreesd, dat haar bemanning, uitgezonderd één man, die gered werd op een stuk van het wrak, omgekomen is.

„Deze man was bijna uitgeput, toen hij gevonden werd Hij is nu tamelijk hersteld en vertelt, dat de „Lutine" de rede van Yarmouth verliet in de morgen van de 9de dezer, bestemd naar Texel en dat zij een aanzienlijke hoeveelheid geld aan boord had. Daar de wind hevig uit het N.N.W. woei en de eb inviel, was het onmogelijk met vletten en sloepen ter hulp te gaan voor het daglicht. En toen was er niets te zien dan enige gedeelten van het wrak. Ik zal mijn best doen te redden van het wrak wat ik kan, maar te oordelen naar de toestand, waarin het ligt, vrees ik, dat slechts weinig geborgen kan worden".

Kapitein Portlack's vrees voor het leven der opvarenden was maar al te gegrond; bij tientallen tegelijk wierpen de golven de lijken op het strand.

De 8ste November 1857 verklaarden kapitein Rotgans, J. T. Visser en nog enige mensen van Terschelling aan den consul-generaal van Engeland, dat zij zich nog herinnerden, dat op de Noordwaarder 87 lijken waren gevonden en begraven, dat 200 lijken van de „Lutine"-bemanning achter de Brandaris in een massagraf waren gelegd en dat drie officieren op Vlieland een laatste rustplaats hadden gevonden.

Eén slechts was de dodendans ontsprongen. In zijn angst had hij een wrakstuk zo stevig en zo lang kunnen vasthouden, dat hij er mee op het strand geslagen werd; een afgrijselijke tocht een kilometer of 10 door kolkende branding. Hij was geen zeeman, maar een landrot een pennelikker, een scheepsklerk.

Hoeveel goud?

Het duurde enige dagen voor men te Londen wat van de ramp vernam. Op 15 October ging 'n gerucht van de schipbreuk door de stad en bereikte ook Lloyds. Maar pas nadat op 19 October de admiraliteit het bericht van admiraal Mitchell ontvangen had, wisten de assuradeuren zeker, dat het goud verloren was. Dan beginnen de Engelse bladen dier dagen de verliezen op te sommen. Op 19 October reeds weet de „St. James Chronicle" te berichten dat 140.00 pond aan boord was als soldij voor de troepen op Texel, maar de „Aberdeen Journal" van 21 October deelt mede, dat het schip vervoerde: 140.000 guinea's voor de troepen op Texel, 150.000 guinea's voor de Londense bankiersfirma Goldsmid en nog ruim 200.000 guinea's voor andere huizen, welke opgave ook gegeven wordt door de „Norwich Mercury" van 26 October. De „Naval Chronicle" geeft echter op, dat voor handelshuizen alleen al 600.000 pond aan boord was. Deze becijferingen lopen wel wat al te veel uit elkaar, om enig houvast te bieden.

Officiele gegevens van Lloyds zijn niet meer voorhanden, daar de brand van de Londense Beurs in 1838 ook de kantoren van Lloyds vernietigde met alle bescheiden over de lading der Lutine.

Zo moet men zich wel met gegevens uit de tweede hand behelpen. Maar onder deze opgaven en schattingen zijn er twee, welke min of meer officieel zijn. De eerste schatting is een Nederlandse en dateert van voor de beursbrand, die de bewijsstukken vernietigde. Het Koninklijk Besluit van 14 September 1821, dat de opperstrandvonder van Terschelling machtigde de redding der schatten te beproeven, spreekt van „een zeer aanzienlijk kapitaal, bestaande in zilveren en gouden muntspeciën, gezamenlijk volgens veronderstelling bedragende twintig millioen Hollands."

De andere opgave is die van den hoofdagent van Lloyds te Rotterdam, den heer John Mavor Stille, welke in 1858 aan de toenmalige goudzoekers meedeelde, dat door de assuradeuren aan de verzekerde goudverschepers 900.000 pond was uitgekeerd. Daarnaast zou onverzekerd aan boord zijn geweest 160.000 pond van de bankiersfirma Goldsmid en 140.000 pond voor de Engelse soldaten op Texel, totaal dus 14,4 millioen gulden (1 pond á ƒ 12). Hoe de regering in Den Haag er toe kwam 5,6 meer te schatten dan later de agent van Lloyds, is nog altijd een duister punt in de „Lutine"-geschiedenis. De goudzoekers houden zich maar aan de opgave van Lloyds. Als die juist is, moeten er nog millioenen genoeg in het zand liggen, zoveel, dat zelfs de enorme Karimata nog enorme winsten moet opleveren.

Al zullen de Engelsen den vijand geen officiele inlichtingen hebben verschaft over het goudtransport, men wist hier te lande toch, dat het „Lutine"-wrak schatten bevatte. In de beide eerste jaren na de schipbreuk, in 1800 en 1801, werden van staatswege en onder toezicht der strandvonderij ten bate van 's lands schatkist pogingen aangewend de lading te bergen. Met haken, tangen en schepnetten werd in het wrak gewroet; vaatjes werden stuk gestoten en kisten opengetrokken. Alles bijeen werden 59 gouden 35 zilverstaven boven gebracht ter waarde van ƒ 669.240. Spoedig verzandde het wrak zo grondig, dat alle pogingen voorlopig moesten worden gestaakt.

De banken zijn echter daar steeds aan verandering onderhevig. Bij stormweder lopen er felle stromen, die massa's zand met zich voeren om het ergens anders weer op te hopen. Zo komt het voor, dat men jaren lang de „Lutine" niet naderen kon, daar dan te veel zand op het schip ligt opgehoopt.

In 1814 schijnt het wrak er wat gunstiger bijgelegen te hebben: de strandvonder van Terschelling slaagde erin enige roestklompen op te halen, waaruit hij wat munten kon los bikken, maar alles bijeen had hij niet meer dan ƒ 120.— Hij genoot echter een geringe subsidie voor het zoeken naar het wrak en het plaatsen van bakens.

In 1821 verzocht deze strandvonder, Pierre Eschauzier, in vereniging met enige Terschellingers om op het wrak naar het goud te mogen vissen. Bij K.B. van 14 Sept. 1821 verkregen zij de Koninklijke concessie op basis half om half: de helft voor de schatkist, de rest voor hun werk. Dat de regering aldus over de „Lutine" beschikken kon, vindt zijn verklaring in het feit, dat het goudschip als vijandelijke oorlogsbodem op onze kust gestrand, volgens krijgsrecht aan ons land vervallen was.

Het gevolg dezer concessie was de oprichting van „de onderneming op het wrak van „The Lutine", welke echter toen niets uitrichtte. Een ander gevolg was een grote activiteit van de Engelse regering, die in 1822 het wrak voor zich poogde op te eisen en naar de kanonnen, de staven en de specie wilde gaan vissen. Nota's werden over en weer gewisseld, maar in Den Haag gaf men principieel niets toe; het wrak behoorde de Staat der Nederlanden. Ten slotte echter bood Koning Willem 1 de voor de schatkist gereserveerde helft aan koning George IV aan, welk geschenk deze aanvaarde om het onmiddellijk aan Lloyds over te dragen, opdat mogelijk de assudeuren nog althans voor de helft zouden worden schadeloos gesteld. De schenking werd gedaan bij K. B. van 23 Mei 1823 „en zulks alleenlijk als een bewijs onzer vriendschappelijke gevoelens voor het rijk van Groot-Brittannië en geenzins uit overtuiging van het regt van Engeland op enig gedeelte van voormelde lading". Intussen dekte het zand de schatten weer veilig toe.

Toen echter visserslui toevalligerwijs ontdekt hadden, dat door veranderde stromingen veel zand van het wrak was weggespoeld en de voorheen meters dikke zandlaag boven het schip nu tot hier en daar 3 voet geslonken was, volgden in de jaren 1857—59 pogingen, die niet zonder succes bleven.

Onder leiding van ir. L. J. M. Taurel toog men aan het werk. Met behulp van een speciaal daartoe ingericht vaartuig, met een duikersklok en met helmduikers slaagde hij er in 46 goud- en zilverstaven te bergen, ter gezamenlijke waarde van ƒ 529.847. Het was echter steeds een ontzaglijk karwei: slechts bij Oostenwind, als het boven het wrak in de luwte van Terschelling zeer kalm is, en tussen eb en vloed, wanneer er voor een korte tijd nagenoeg geen stroom in het water is, konden de duikers naar beneden. Hoewel er op sommige plaatsen slechts drie voet zand lag, was het voor de duikers toch uiterst moeilijk om tussen de roestklompen wat goud en zilver machtig te worden, daar zij over geen middel beschikten om het zand diep onder water te verwijderen. De 18de October maakte duiker H. Wijker rapport, dat alles zó onder het zand zat, dat het maar beter was er voorlopig mee uit te scheiden.

De heer W. H. ter Meulen maakte in die jaren veel propaganda voor een door hem uitgedachte methode; het zandduiken. Met een krachtige waterstraal maakte hij het zand vloeibaar, waardoor een gat ontstond en de spuitpijp hoe langer hoe dieper zakte. In deze kuil, die door gestadig spuiten opengehouden werd, zou een duiker kunnen afdalen en naar de schatten zoeken.

Ofschoon de heer ter Meulen welgeslaagde proefnemingen deed, ir. Taurel voor zijn zaak wist te winnen en ook de belangstelling van Z. K. H. prins Hendrik voor zijn onderneming mocht verwerven, — deze beloofde hem het beschermheerschap te aanvaarden —, is hij toch nooit in de gelegenheid gesteld zijn methode boven het wrak van de „Lutine" toe te passen. Wel mocht hij het nog beleven, dat zijn uitvinding algemene erkenning vond, maar het goud der „Lutine" zou een zandduiker niet bovenbrengen.

In 1886 begonnen twee schelpenzuigers, die tevens als zandzuigers waren ingericht, „De Tijd" en „Friesland" aan het zand en het wrak te knabbelen. Meermalen werden verschillende gedeelten van het wrak blootgezogen en wrakstukken door de zuigers en de duikers boven gebracht, maar de kogels, kanonnen en ballastbroden maakten de kosten niet goed. Ook munten kwamen mee door de zuigbuis, maar alles bij alles had men ƒ 11.216, veel te weinig!

De „Onderneming op de Lutine" van 1821, die nog steeds de concessie bezat en in de verschillende pogingen een hand had gehad, zegde in 1893 ondanks de geringe successen van de zandzuigers het contract met den heer ter Meulen op en ging in 1894 in zee met enige Engelse ingenieurs, die het wrak omringden met een wal van zakken zand, om daarna de kuil leeg te zuigen. 7000 zakken werden in een cirkel van 250 voet doorsnee gelegd, maar zand gezogen werd er niet, daar was het reeds te laat voor. Toen men in het voorjaar van 1895 weer wilde beginnen, bleek, dat de golven nog al wat zakken naar binnen hadden geslagen, zodat toen 750 zakken zand nodig waren om de gaten in de wal te stoppen. Nu togen de zandzuigers aan het werk, maar spoedig reeds kwamen de afgegleden zakken voor de zuigbuis te zitten en ten slotte moest men de poging opgeven, een diepe kuil te zuigen. Langs de buitenkant van de zakkenmuur hebben de zuigers toen de bodem afgetast en nog een paar munten boven gebracht, maar het loonde de moeite niet!

In Februari 1911 verscheen bij Terschelling het Engelse bergingsvaartuig „Lyons", dat in de omgeving wat rondneusde, ook boven de „Lutine" soms aan het zuigen was, maar zonder goud in October 1913 weer verdween.

Daarna hebben nog enige Nederlandse ingenieurs in 1924—'25 getracht met grijpers, die in het zand gespoten werden een en ander machtig te worden, echter weer zonder resultaat, de grijpers gingen verloren.

Dan komen op de lijst der vruchteloze pogingen de experimenten van Beckers. De eerste toren hield het niet in de door stormwind opgejaagde branding uit; de sterkere toren, welke toen geplaatst werd, bracht het verhoopt succes evenmin. Theoretisch leek het zo eenvoudig: al zou men de kegel niet droog kunnen pompen, men zou er toch wel het zand uit kunnen zuigen, zodat dan een duiker zonder overlast van storm en stroom in de kegel kon werken. de duiker was echter niet in staat iets uit te richten in de modderige kleimassa.

Intussen hadden de concessionarissen, N. V. Stoomboot-Maatschappij „Texel" te Texel en de N.V. Scheepvaart-Maatschappij G. Doeksen & Zonen te Terschelling met zandzuigers het middenschip opgeruimd. Maar alle pogingen van Doeksen & Dros brachten op een paar munten na weinig waardevols aan de oppervlakte.

Bij de pogingen van 1800—'01; 1857—'61; 1886—'91; 1894—'95 is officieel voor een waarde van ƒ 1.210.063 geborgen. Daarna is zo goed als niets, althans zeer weinig boven gebracht. Dus zal de „Karimata", wil zij het werk grondig doen, nog voor een waarde van ongeveer **ƒ 12.200.000 boven moeten brengen.**

De waarde der gevonden staven bedraagt ongeveer ƒ 1.000.000 en die der munten ongeveer ƒ 200.000. Er was voor minstens 140.000 pond aan munten a[…] boord, dus moet nog voor ongeve[…] ƒ 1.480.000 aan gouden en zilveren sch[…]ven boven komen. Aan goud- en zilve[…] staven moet nog voor ± ƒ 11.720.0[…] onder het zand liggen... Sinds jaren l[…] het wrak op de kleilaag en zakt n[…] dieper; ongeveer 10 meter zand st[…] er nu op en ongeveer 6 meter water.

De munitie welke in de kruitka[…] boven de goudbergplaats was gebor[…] is tot grote roestklompen aangeroest met het goud door de vergane schee[…]huid heengezakt: onder roest en oud h[…] ligt nu het goud. Mogelijk is ook dat de kogels en de staven door de bre[…] in het wrak naar buiten zijn gegleden reeds veel eerder op de klei zijn terec[…]gekomen.

De goud- en zilverstaven dragen al een merk en een nummer. Gaat men de lijsten na der geborgen staven, dan merkt men, dat enige nummers zijn b[…]vengehaald in 1800—1801 en aansluit[…] de nummers derzelfde serie in 1857—[…] Ook de door de „Karimata" opgehaal[…] staaf droeg dit serie nummer maar n[…] menig nummer ontbreekt...

Tot slot iets over twee souvenirs de[…] „Lutine", die in de kantoren van Lloyd[…] nog altijd de herinnering levendig hou[…]den aan de ramp, die de verzekeraars zoveel gekost heeft: de klok en het roe[…]

Op 17 Juli 1858 wist de duiker […] scheepsbel te bemachtigen en op 17 Se[…]tember van hetzelfde jaar werd het ro[…] aan land gebracht. De 40 pond zwa[…] klok ging naar Londen, werd er in h[…] gebouw van Lloyds opgehangen en word[…] steeds geluid, wanneer een scheepsram[…] bekend wordt.

Ook het roer, dat op de koperen ba[…]den nog de Franse naam „La Lutine" droeg, ging naar Londen, waar men e[…] een tafel en twee stoelen van maakte welke ook bij Lloyds nog in gebruik zijn

Onderwijl: de 130 emmers van de on[…]verzadigbare „Karimata" gaan knarsend omhoog en omlaag. Straks trekken z[…] het oude wrak uiteen en baggeren mi[…]schien goud en zilver als was het slijk der aarde.

BULGAARSE KONINKLIJKE FAMILIE. Koning Boris van Bulgarije met Koningin Johanna en hun twee kinderen, Prinses Maria Luisa en de kleine Prins Simeon.